

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาวิจัย

สถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) เริ่มต้นขึ้นช่วงปลายปี พ.ศ. 2562 พบครั้งแรกในนครอู่ฮั่น เมืองหลวงของมณฑลหูเป่ย์ ประเทศจีน มีการระบาดใหญ่ทั่วไป ส่งผลกระทบต่ออย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ต่อการดำเนินงานและกิจกรรมด้านต่าง ๆ ในหลายประเทศทั่วโลก (McKibbin & Fernando, 2020) รวมทั้งประเทศไทย เช่น ด้านเศรษฐกิจ สังคม การท่องเที่ยว การศึกษา โดยเฉพาะด้านการศึกษาส่งผลกระทบต่อสถาบันการศึกษาทุกระดับชั้นไม่สามารถจัดกิจกรรมการเรียนการสอน กิจกรรมเสริมหลักสูตร ตลอดจนการวัดและการประเมินผลการศึกษาแบบเผชิญหน้าได้ (นงลักษณ์ อัจฉริยะ, 2563) อย่างไรก็ตาม ในยุคที่โลกออนไลน์ไร้พรมแดน การสื่อสารไร้ขีดจำกัด ประกอบกับมีเครื่องมือทางเทคโนโลยีที่หลากหลายทำให้สถาบันการศึกษาหลายแห่ง พยายามขับเคลื่อนการศึกษา และแสวงหาวิธีการเพื่อให้สามารถจัดการเรียนการสอนหรือจัดกิจกรรมอื่นต่อไปให้ได้ด้วยการเรียนการสอนทางไกลรูปแบบต่าง ๆ เพื่อทดแทนการเรียนการสอนแบบเผชิญหน้า มีการนำระบบออนไลน์เข้ามาสนับสนุนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การติดตามประเมินผลการเรียนของผู้เรียน (Guangul et al., 2020) ภายใต้บริบทความพร้อมของผู้เรียน ผู้ปกครอง และสถาบันการศึกษาแต่ละแห่ง

ภูษิมา ภูษิณวิวัฒน์ (2563) กล่าวว่า ความท้าทายในการเปลี่ยนแปลงสำหรับประเทศไทย ไม่ใช่แค่การแก้ไขปัญหาลเฉพาะหน้าในสถานการณ์โควิด-19 เท่านั้น แต่ควรเป็นการเปลี่ยนวิกฤตให้เป็นโอกาส ในการพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนให้ดีกว่าเดิม ดังนั้น มาตรการการเรียนรู้ของไทยจึงไม่ควรปรับเฉพาะกระบวนการเรียนรู้ในห้องเรียนเท่านั้น แต่ควรปรับใหญ่ทั้งระบบการเรียนรู้ให้สอดคล้องและเชื่อมโยงกับการเรียนรู้ของผู้เรียน เช่น เพิ่มความยืดหยุ่นของโครงสร้างเวลาเรียนและความหลากหลายของรูปแบบการเรียนรู้ ออกแบบหน่วยการเรียนรู้และสอนอย่างเหมาะสม ยกย่องการประเมินเพื่อการพัฒนาผู้เรียน และไม่ให้เสียโอกาสในการพัฒนาความรู้และทักษะ การประเมินเพื่อรับผิตรีบชอบ โดยอาจให้น้ำหนักการประเมินโอกาสทางการเรียนของผู้เรียนมากกว่าการวัดความรู้ด้วยคะแนนสอบ สอดคล้องกับ Almosa (2021) พบว่า การเปลี่ยนแปลงการเรียนรู้แบบเผชิญหน้าเป็นการเรียนรู้แบบออนไลน์ภายใต้สถานการณ์การแพร่ระบาดโควิด-19 นั้น ผู้สอนไม่สามารถสอนเนื้อหาให้ครอบคลุมทั้งหลักสูตรได้ ผู้สอนจึงจำเป็นต้องทบทวนและปรับปรุงโครงสร้างเพื่อเลือกในสิ่งที่เหมาะสมกับผู้เรียนมากที่สุด ส่วนการประเมินผลการเรียนรู้ควรประเมินอย่าง

รอบคอบ และหาวิธีการประเมินที่เหมาะสม รวมทั้งต้องแน่ใจว่าวิธีประเมินเหมาะกับการประเมินออนไลน์ โดยอาจไม่เน้นการสอบ แต่ถ้าจำเป็นต้องมีการสอบ ควรสอบแบบเปิดตำรา จัดสอบให้เป็นมาตรฐาน และจัดสรรเวลาให้เหมาะสม

ปรากฏการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) เป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้สถาบันการศึกษาทุกระดับของไทยและต่างประเทศ ต้องปรับเปลี่ยนวิธีการวัดและการประเมินผลให้สอดคล้องกับกระบวนการจัดการเรียนการสอนที่เปลี่ยนแปลงไปตามสถานการณ์ ปิยะสุดา เพชรราเวช และพระครูกิตติวราทร (2564) กล่าวว่า จากสถานการณ์การระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ส่งผลกระทบให้สถาบันการศึกษาของไทยเกือบทั่วประเทศ ต้องปรับเปลี่ยนกระบวนการเรียนการสอนเป็นแบบต่าง ๆ เช่น แบบ On-air, Online, On-hand, On-demand ตามบริบทของแต่ละพื้นที่ ดังนั้น การวัดและการประเมินผลการเรียนจึงต้องปรับเปลี่ยนตามสภาพจริงที่เกิดขึ้น ส่วนสถาบันอุดมศึกษาก็ปรับเปลี่ยนวิธีการวัดและการประเมินผลผู้เรียนผ่านช่องทางออนไลน์ โดยปรับรูปแบบการประเมินผลจากการทำข้อสอบเป็นการประเมินผลในลักษณะอื่น เช่น การมอบหมายงาน การทำรายงาน และบางมหาวิทยาลัย เช่น มหาวิทยาลัยรามคำแหง มีการปรับรูปแบบการสอบให้เป็นการสอบออนไลน์ทุกวิชา เพื่อไม่ให้นักศึกษาต้องเสียโอกาสทางการศึกษา (มติชนออนไลน์, 2564) สอดคล้องกับ Dietrich et al. (2020) พบว่า ในช่วงสถานการณ์โควิด 19 ผู้สอนประเมินการเรียนของนักศึกษาระดับปริญญาตรี โดยการให้ทำโครงการ และการทำงานในห้องปฏิบัติการผ่านวิดีโอคอนเฟอเรนซ์ และยกเลิกการประเมินการทำงานในห้องปฏิบัติการ ส่วนการประเมินการสอนแบบทิวทอเรียลผู้สอนเน้นประเมินงานที่มอบหมาย การทดสอบย่อย และการทดสอบปลายภาคแบบออนไลน์ นอกจากนี้ Hussain, Al-Mannai, and Agouni (2020) พบว่า ในช่วงการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 วิทยาลัยเกษตรศาสตร์แห่งมหาวิทยาลัยกาตาร์ ได้ปรับเปลี่ยนการสอนและกลยุทธ์การประเมินให้สอดคล้องกับบริบทการเรียนรู้ทางไกล โดยใช้เครื่องมือออนไลน์ที่หลากหลาย เช่น Blackboard (virtual learning environment: VLE) โปแกรม Turnitin รวมทั้งได้มีการปรับเปลี่ยนวิธีการสอบแบบเขียนตอบในกระดาษเป็นการสอบแบบออนไลน์ โดยใช้ข้อสอบหลากหลายรูปแบบ ได้แก่ แบบเลือกตอบหลายตัวเลือก แบบหลายคำตอบ แบบเติมคำ แบบจับคู่ แบบตอบสั้น แบบเขียนตอบแบบเรียงลำดับประโยค และแบบให้คิดคำนวณ Makokotlela (2020) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการใช้แฟ้มสะสมงานอิเล็กทรอนิกส์ (e-portfolio) พบว่า แฟ้มสะสมงานอิเล็กทรอนิกส์เป็นวิธีประเมินทางเลือกรูปแบบหนึ่งที่มีประสิทธิภาพ สามารถนำมาใช้ประเมินการเรียนการสอนทางไกล และสามารถใช้ร่วมกับวิธีประเมินรูปแบบอื่นได้ ซึ่งแฟ้มสะสมงานอิเล็กทรอนิกส์เป็นวิธีการประเมินที่ช่วยให้ผู้สอนและผู้เรียนเกิดการพัฒนาและปรับปรุงตนเองได้ตลอดเวลา รวมทั้งช่วยกำกับติดตามความก้าวหน้าในการเรียน การมีส่วนร่วมในการประเมิน การแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างผู้เรียนเพื่อน และผู้สอนได้เป็นอย่างดี

จากที่กล่าวมาข้างต้นชี้ให้เห็นว่า สถาบันการศึกษาหลายแห่งพยายามปรับเปลี่ยนกระบวนการเรียนการสอน การวัดและการประเมินผลการเรียนรู้ จากรูปแบบเดิมเป็นการเรียนการสอนรูปแบบใหม่ที่นำเทคโนโลยีเข้ามาช่วยในกระบวนการเรียนการสอนมากขึ้น เรียกว่า การศึกษาทางไกล

การศึกษาทางไกล เป็นการศึกษาที่ผู้เรียนแยกจากผู้สอน และมีการใช้ระบบการสื่อสารโทรคมนาคมแบบมีปฏิสัมพันธ์เชื่อมโยงระหว่างผู้เรียน ผู้สอน และทรัพยากรทางการศึกษา สำหรับประเทศไทยสถาบันอุดมศึกษาที่จัดการเรียนการสอนทางไกลระบบเปิด มีเพียง 1 แห่ง คือ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ซึ่งการจัดการเรียนการสอนของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราชใช้สื่อประสม ได้แก่ สื่อหลัก และสื่อเสริมเพิ่มเติม ในรูปสื่อสิ่งพิมพ์และสื่อดิจิทัล รวมทั้งมีการจัดกิจกรรมปฏิสัมพันธ์อื่น ๆ เช่น การสอนเสริม สัมมนาเสริมและสัมมนาเข้ม โดยผู้เรียนจะต้องใช้วิธีการเรียนด้วยตนเองในเวลา และสถานที่ที่สะดวก (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2566) เมื่อเกิดสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา-2019 ส่งผลกระทบต่อมหาวิทยาลัย ผู้สอน และนักศึกษาเป็นอย่างมาก อันทำให้มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราชต้องคำนึงถึงการใช้ชีวิตวิถีใหม่ (new normal) ที่เกิดขึ้นอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ จึงทำให้พันธกิจต่าง ๆ ที่มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราชกำหนด เช่น การจัดการเรียนการสอน การบริการวิชาการแก่สังคม การวัดและการประเมินผลต้องปรับเปลี่ยนรูปแบบจากเดิมไปเป็นรูปแบบออนไลน์ โดยเฉพาะการจัดสอบให้กับนักศึกษาในระดับปริญญาตรี และระดับต่ำกว่าปริญญา (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2563ก) ดังนั้นมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช จึงมีโครงการพัฒนาระบบสอบออนไลน์ (online examination) เพื่อไม่ให้นักศึกษาต้องเสียโอกาสทางการศึกษา และเพื่อให้ปฏิทินการศึกษาเดินหน้าต่อไปได้

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราชกับสมาคมวิจัยสถาบันและพัฒนาอุดมศึกษา (สวพอ.) ร่วมกันพัฒนาระบบสอบออนไลน์ เพื่อรองรับการจัดสอบของมหาวิทยาลัยให้สามารถดำเนินการตามกรอบเวลาที่กำหนด การจัดสอบออนไลน์ครั้งแรกเกิดขึ้นเมื่อภาคการศึกษาที่ 2 ปีการศึกษา 2562 มีนักศึกษาเข้าสอบออนไลน์ จำนวน 29,004 คน ส่วนครั้งที่ 2, 3, 4, และ 5 มี 5,902 คน 17,634 คน 5,022 คน และ 18,740 คน ตามลำดับ ส่วนนักศึกษาที่เข้าสอบ ณ สนามสอบทั่วประเทศในระหว่างมีการจัดสอบออนไลน์ควบคู่กันครั้งที่ 1, 2, 3, 4, และ 5 มี 22,337 คน 45,337 คน 9,523 คน 21,666 คน และ 158,995 คน ตามลำดับ แสดงให้เห็นว่า นักศึกษาเข้าสอบออนไลน์มีจำนวนขึ้น ๆ ลง ๆ และเมื่อเทียบกับจำนวนนักศึกษาที่เข้าสอบ ณ สนามสอบทั่วประเทศ พบว่า นักศึกษาเข้าสอบ ณ สนามสอบทั่วประเทศมากกว่าเข้าสอบออนไลน์ อีกทั้งในการสอบออนไลน์แต่ละครั้ง มหาวิทยาลัยประสบปัญหาแตกต่างกัน ซึ่งปัญหาสำคัญที่มหาวิทยาลัยพบ คือ ระบบสอบออนไลน์ที่พัฒนาขึ้นไม่รองรับนักศึกษาที่เข้าสอบพร้อมกันจำนวนมาก อย่างไรก็ตาม มหาวิทยาลัยตระหนักถึงปัญหาดังกล่าว จึงได้พัฒนาระบบสอบออนไลน์ให้มีประสิทธิภาพอย่างต่อเนื่อง ส่วนนักศึกษาที่เข้าสอบออนไลน์ก็ประสบปัญหาเช่นเดียวกัน อาทิ เข้าระบบสอบไม่ได้ ยืนยันตัวตนไม่สำเร็จ ส่งกระดาษคำตอบข้อสอบ

อัตรายเข้าระบบไม่ได้ อุปกรณ์คอมพิวเตอร์และเครือข่ายอินเทอร์เน็ตไม่พร้อม สอดคล้องกับรายงาน การวิจัยสถาบันเชิงประเมิน โครงการพัฒนาระบบสอบออนไลน์ของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช พบว่า ปัญหาการสอบออนไลน์ของนักศึกษาระหว่างวันที่ 11 ถึง 12 กรกฎาคม 2563 มีหลายประเด็น ได้แก่ ยืนยันตัวตนไม่ได้ 164 คน (ร้อยละ 51.41) เข้าระบบไม่ได้ 59 คน (ร้อยละ 18.50) ไม่เข้าสอบ ต่อเพราะได้รับแจ้งว่ายุติหรือยกเลิกการสอบ 32 คน (ร้อยละ 10.03) สัญญาณอินเทอร์เน็ตหลุด 17 คน (ร้อยละ 5.33) เข้าระบบไม่ทันเวลา/หมดเวลา/เข้าได้ช้า 16 คน (ร้อยละ 5.02) ไฟฟ้าดับระหว่างทำ ข้อสอบ 8 คน (ร้อยละ 2.51) เข้าห้องสอบไม่ได้/เข้าไม่ถูก/ไม่ทราบวิธียืนยันตัวตน 6 คน (ร้อยละ 1.88) ไม่พบชุดวิชาที่สอบ 6 คน (ร้อยละ 1.88) หน้าเว็บหลุดเข้าไม่ได้ 6 คน (ร้อยละ 1.88) อับโหลด กระดาษคำตอบไม่ทันเวลา 2 คน (ร้อยละ 0.63) และปัญหาอื่น ๆ ได้แก่ กล้องหลุดออกจากระบบสอบ ขอเข้าห้องสอบสำรอง ขอไปสอบ ณ สนามสอบ 3 คน (ร้อยละ 0.94) ปัญหาเหล่านี้ล้วนเป็นอุปสรรค ในการสอบออนไลน์ อันส่งผลให้นักศึกษาสอบออนไลน์ไม่สำเร็จ รวมทั้งอาจสร้างความเครียด และ ความเหนื่อยล้าให้กับนักศึกษา (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2563) ซึ่งสอดคล้องกับ Masalimova et al. (2022) พบว่า การศึกษาทางไกลทำให้เกิดปัญหาสุขภาพกาย และสุขภาพจิต ในหลาย ๆ ด้าน เช่น ความกลัว ความวิตกกังวล ความเครียด การสูญเสียสมาธิ เนื่องจากมีการเปลี่ยนแปลงในช่วงการแพร่ระบาดของไวรัสโคโรนาอย่างรวดเร็วไปสู่การศึกษาแบบออนไลน์ และ สถาบันการศึกษาหลายแห่งขาดโครงสร้างพื้นฐานที่เพียงพอ

การปรับเปลี่ยนรูปการสอบอย่างรวดเร็ว ย่อมส่งผลต่อการปรับตัวของนักศึกษา เนื่องจากการ สอบออนไลน์เป็นเรื่องใหม่ นักศึกษาจำนวนมากอาจไม่คุ้นชินกับการใช้เครื่องมือที่เป็นเทคโนโลยี เข มนรินทร์ รัตนอำมพวัลย์ (2564) กล่าวว่า ผู้เรียนต้องมีความพร้อมด้านอุปกรณ์พื้นฐาน เช่น อุปกรณ์ คอมพิวเตอร์ เครือข่ายอินเทอร์เน็ตที่เสถียร และความพร้อมของแต่ละช่วงวัย สิ่งเหล่านี้ล้วนส่งผลให้ เกิดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา สอดคล้องกับ Bakhov et al. (2021) พบว่า ข้อเสียของการเรียน ทางไกล คือ การเข้าถึงทรัพยากรด้านดิจิทัล และความพร้อมของอินเทอร์เน็ตที่มีคุณภาพ เพิ่มโอกาส ให้เกิดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา ดังนั้นเพื่อให้นักศึกษาสามารถเข้าถึงการเรียนการสอน และการ สอบออนไลน์ได้เท่าเทียมกัน มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช (2563) จะต้องพัฒนาระบบการเรียน การสอน และระบบสอบออนไลน์ให้สมบูรณ์ ใช้งานง่าย และเพิ่มช่องทางติดต่อนักศึกษาที่มีปัญหา หรือทำไม่ได้ อย่างไรก็ตาม การเรียนการสอนและการสอบออนไลน์จะเกิดขึ้นได้ ความพร้อมของ นักศึกษาเป็นปัจจัยหนึ่งที่มหาวิทยาลัยต้องคำนึงถึง เนื่องจากกลุ่มนักศึกษาที่เรียน ในระบบการศึกษา ทางไกลมีความแตกต่างกันทั้งช่วงวัย ประสบการณ์ทำงาน ทักษะที่จำเป็นสำหรับการเรียน จึงทำให้นักศึกษาที่เรียนในระบบการศึกษาทางไกลจำนวนไม่น้อยขาดความพร้อมในการเรียนการสอนและการ สอบออนไลน์ เช่น ความสามารถทางเทคโนโลยี ความพร้อมด้านอุปกรณ์ ดังนั้น เพื่อลดข้อจำกัด บางอย่างของนักศึกษา มหาวิทยาลัยจำเป็นต้องเตรียมความพร้อมให้กับนักศึกษาเพื่อรองรับการ

เรียนการสอน และการสอบออนไลน์สมบูรณ์แบบ โดยประชาสัมพันธ์ ฝึกทักษะที่จำเป็น จัดหา เครื่องมือเครื่องใช้ และระบบต่าง ๆ เพื่อช่วยเหลือนักศึกษาให้สามารถทำกิจกรรมต่าง ๆ ได้สำเร็จ

ความพร้อมเป็นสิ่งสำคัญที่ทำให้บุคคลสามารถทำกิจกรรมต่าง ๆ ให้ประสบความสำเร็จ หรือล้มเหลว นั้นหมายความว่า บุคคลที่มีความพร้อมที่ดีจะสามารถทำกิจกรรมต่าง ๆ ได้สำเร็จ ส่วนบุคคลที่ไม่มีความพร้อมจะไม่สามารถทำกิจกรรมต่าง ๆ ได้สำเร็จ (Skinner, 1965) ความพร้อม แบ่งออกเป็น 4 องค์ประกอบ คือ องค์ประกอบทางกาย สติปัญญา สิ่งแวดล้อม และอารมณ์ แรงจูงใจ และบุคลิกภาพ (Downing & Thackrey, 1971) ดังนั้น ความพร้อมจึงเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับนักศึกษา โดยเฉพาะความพร้อมเพื่อรองรับการสอบออนไลน์สมบูรณ์แบบ เนื่องจากนักศึกษาที่มีความพร้อม ในการสอบออนไลน์ย่อมมีโอกาสในการสอบออนไลน์ประสบความสำเร็จมากกว่านักศึกษาที่ไม่มีความพร้อมในการสอบออนไลน์ Texas Education Agency (2008) กล่าวว่า การที่สถาบันการศึกษา ได้มีการฝึกอบรมเกี่ยวกับเทคโนโลยีให้กับผู้สอบเพื่อเพิ่มความพร้อมทางเทคโนโลยี และมีการฝึกให้ผู้สอบเข้าทดสอบออนไลน์เสมือนจริง ช่วยลดความรู้สึกกวิตกกังวลของผู้สอบระหว่างสอบออนไลน์ได้ ดังนั้น ความพร้อมของนักศึกษาจึงมีความสำคัญต่อการทำกิจกรรมต่าง ๆ รวมทั้งการสอบออนไลน์ให้ประสบความสำเร็จ

จากการสำรวจงานวิจัยในประเทศไทยและต่างประเทศช่วงที่ผ่านมา พบว่า งานวิจัยในประเทศไทยส่วนใหญ่ล้วนศึกษาเกี่ยวกับความพร้อมด้านการเรียนการสอนออนไลน์ เช่น สุทธิวรรณ ตันติรจนาวงศ์ (2557) ศึกษาความพร้อมของนักศึกษาสำหรับการเรียนรู้ผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ พบว่า ความพร้อมสำหรับการเรียนรู้ผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ของนักศึกษาโดยภาพรวม และรายด้านอยู่ในระดับมาก ได้แก่ การเข้าถึงเทคโนโลยี แรงจูงใจ การบริหารเวลา ทักษะการใช้เทคโนโลยี และทักษะ การเรียนรู้ ตามลำดับ และเปรียบเทียบความพร้อมสำหรับการเรียนรู้ผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ของ นักศึกษาจำแนกตามเพศ อายุ และประสบการณ์เทคโนโลยี พบว่า ไม่แตกต่างกัน ธรรมรัตน์ แซ่ตัน และคณะ (2564) ได้ศึกษาความพร้อมต่อการเรียนการสอนแบบออนไลน์ของนักศึกษาภายใต้ สถานการณ์การระบาดไวรัส COVID-19 พบว่า นักศึกษามีความรู้ ความเข้าใจ ความพร้อมในการเรียนแบบออนไลน์ และมีความต้องการการสนับสนุนจากคณะหรือมหาวิทยาลัยระดับปานกลาง ณิชกานต์ แก้วจันทร์ และธนินทร์รัฐ รัตนพงศ์ภิญโญ (2564) ได้ศึกษาความพร้อมในการจัดการเรียน การสอน และความคาดหวังประสิทธิผลการศึกษาในระบบการเรียนการสอนออนไลน์ พบว่า (1) นักศึกษาให้ความสำคัญกับปัจจัยด้านคุณภาพและประสบการณ์ของผู้สอนในการเรียนการสอนออนไลน์มากที่สุด (2) ความพร้อมด้านผู้เรียน พบว่า สภาพแวดล้อมความเป็นอยู่ ความรับผิดชอบ อุปกรณ์การเรียน และความรู้ที่เกี่ยวข้อง ส่งผลต่อการเรียนการสอนออนไลน์ (3) ความพร้อมด้านการเรียนการสอนออนไลน์ พบว่า รูปแบบการเรียนการสอนส่งผลต่อการเรียนการสอนออนไลน์ และ (4) การเรียนการสอนออนไลน์ พบว่า ความร่วมมือของผู้ที่เกี่ยวข้อง และประสิทธิภาพของสื่อและ

ระบบ ส่งผลความคาดหวังประสิทธิผลการศึกษา ส่วนงานวิจัยในต่างประเทศ พบว่า มีการศึกษาเกี่ยวกับการสอบออนไลน์ สรุปได้เป็น 3 มิติ ได้แก่ มิติของการรับรู้ของผู้เรียนที่มีต่อการสอบออนไลน์ Fageeh (2015) ได้สำรวจการรับรู้และเจตคติของนักศึกษาที่มีต่อการประเมินและการสอบออนไลน์ พบว่า นักศึกษาไม่รู้สึกกังวลกับการสอบออนไลน์ รู้สึกเพลิดเพลินกับการใช้สภาพแวดล้อมอีเลิร์นนิ่งเพื่อการสอบ เชื่อว่าการประเมินออนไลน์มีประโยชน์ และ Khan et al. (2021) ได้ศึกษาการรับรู้ของนักศึกษาที่มีต่อการสอบออนไลน์ในช่วงการแพร่ระบาดของโควิด-19 พบว่า โมเดลสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยมีตัวแปรแฝงที่สำคัญ คือ การรับรู้ของนักศึกษาที่มีต่อการสอบออนไลน์ ประกอบด้วย การเรียนการสอน ความตรงและความเที่ยง ปัจจัยด้านจิตใจ การดำเนินการสอบ และความปลอดภัย มิติของการมีส่วนร่วมในการสอบออนไลน์ Sugilar (2015) ได้ศึกษาปัจจัยการเข้าสอบออนไลน์ของนักศึกษาโดยใช้ทฤษฎีความคาดหวัง พบว่า นักศึกษามีความมั่นใจในการใช้คอมพิวเตอร์รับรู้ถึงความง่าย รับรู้ถึงความสำคัญ และเห็นคุณค่าของการสอบออนไลน์ ส่วนค่าใช้จ่ายเป็นปัจจัยที่ทำให้นักศึกษาเข้าสอบและไม่เข้าสอบออนไลน์ และมิติการประเมินความพร้อมการสอบออนไลน์ Mohd, Che Daud, and Elzibair (2015) ได้ศึกษาการประเมินออนไลน์ที่มีต่อความพร้อมในการรับรู้ความสามารถของตนเอง พบว่า นักศึกษายอมรับว่าการสอบออนไลน์เป็นเครื่องมือในการเรียนรู้ การสอบออนไลน์มีอิทธิพลต่อการรับรู้ถึงประโยชน์ การสอบออนไลน์ไม่มีอิทธิพลต่อเจตคติการสอบออนไลน์ และการสอบออนไลน์ไม่มีอิทธิพลต่อความตั้งใจที่จะสอบออนไลน์ แสดงให้เห็นว่า งานวิจัยส่วนใหญ่ศึกษาเกี่ยวกับความพร้อมด้านการเรียนการสอนออนไลน์ และการสอบออนไลน์ในมิติของการรับรู้ การมีส่วนร่วม และการประเมินความพร้อมการสอบออนไลน์ของนักศึกษา แต่ยังไม่พบงานวิจัยที่ศึกษาโมเดลการวัดความพร้อมการสอบออนไลน์ของนักศึกษาระดับปริญญาตรีในสถาบันอุดมศึกษาทางไกลระบบเปิด

จากความสำคัญและปัญหาที่นำเสนอไปแล้วนั้น ทำให้ผู้วิจัยในฐานะเป็นอาจารย์ในสถาบันอุดมศึกษาทางไกลระบบเปิดเล็งเห็นถึงความสำคัญ และความจำเป็นในการศึกษาวิจัยเพื่อแสวงหาโมเดลการวัดความพร้อมการสอบออนไลน์ และศึกษาระดับความพร้อมการสอบออนไลน์ของนักศึกษา โดยการศึกษาครั้งนี้มุ่งศึกษากับนักศึกษาระดับปริญญาตรีในสถาบันอุดมศึกษาทางไกลระบบเปิด เนื่องจากนักศึกษาระดับปริญญาตรีในสถาบันอุดมศึกษาทางไกลระบบเปิด ส่วนใหญ่มีคุณลักษณะแตกต่างกันทั้งอายุ ประสบการณ์ทำงาน ประสบการณ์เรียนรู้ เป็นต้น อีกทั้งนักศึกษาเป็นผู้ประกอบอาชีพหรือวัยทำงาน (Holmberg, 1989) อาจห่างไกลจากการศึกษามานาน และกลับเข้ามาศึกษาอีกครั้ง ดังนั้นจึงเป็นหน้าที่ของสถาบันอุดมศึกษาทางไกลระบบเปิดที่ต้องช่วยส่งเสริมและสนับสนุนให้นักศึกษาระดับปริญญาตรีในสถาบันอุดมศึกษาทางไกลระบบเปิด ให้มีความพร้อมในการสอบออนไลน์ได้เท่าเทียมกัน และลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา ซึ่งการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ได้นำผลการสำรวจความพร้อมการเรียนทางไกลแบบออนไลน์ของนักศึกษา 6 ด้าน ได้แก่ ความพร้อมของเทคโนโลยี

การใช้เทคโนโลยี ความเชื่อมั่นในตนเอง การยอมรับ การเรียนรู้ด้วยตนเอง และการฝึกอบรมของ Khairuddin, Arif, and Khairuddin (2020) มาเป็นกรอบในการศึกษาเบื้องต้น เนื่องจากศึกษาในบริบทของการศึกษาทางไกล ซึ่งคล้ายคลึงกับสถาบันอุดมศึกษาทางไกลระบบเปิดของไทยมาพัฒนาโมเดลการวัดความพร้อมการสอบออนไลน์ของนักศึกษาระดับปริญญาตรีในสถาบันอุดมศึกษาทางไกลระบบเปิด เพื่อให้ได้โมเดลการวัดความพร้อมการสอบออนไลน์ที่มีประสิทธิผล และมีประสิทธิภาพ ตลอดจนเพื่อเป็นทางเลือกให้กับสถาบันอุดมศึกษาทางไกลระบบเปิดสามารถนำผลการวิจัยไปใช้ในการส่งเสริมและสนับสนุนความพร้อมการสอบออนไลน์ให้นักศึกษาสามารถเข้าถึงการสอบออนไลน์ได้เท่าเทียมกันทุกคน ทุกเพศ ทุกวัย ทุกที่ ซึ่งถือเป็นหลักการสำคัญของการศึกษาระบบทางไกล นอกจากนี้ สารสนเทศที่ได้ยังเป็นประโยชน์ต่อสถาบันอุดมศึกษาทางไกลระบบเปิด ในการบริหารจัดการความพร้อมด้านออนไลน์ให้กับนักศึกษาระดับปริญญาตรี เพื่อรองรับการจัดการเรียนการสอน การจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร ตลอดจนการวัดและการประเมินผลการศึกษาในรูปแบบออนไลน์

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ของการวิจัย 2 ข้อ ดังนี้

1. เพื่อพัฒนาโมเดลการวัดความพร้อมการสอบออนไลน์ของนักศึกษาระดับปริญญาตรีในสถาบันอุดมศึกษาทางไกลระบบเปิด
2. เพื่อศึกษาระดับความพร้อมการสอบออนไลน์ของนักศึกษาระดับปริญญาตรีในสถาบันอุดมศึกษาทางไกลระบบเปิด

1.3 ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยนี้มีขอบเขตของการวิจัยดังนี้

1. การวิจัยนี้ศึกษากับนักศึกษาที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรี ปีการศึกษา 2565 ในสถาบันอุดมศึกษาทางไกลระบบเปิด ซึ่งในประเทศไทยสถาบันอุดมศึกษาทางไกลระบบเปิด มีเพียง 1 แห่ง คือ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช (มสธ.)
2. การพัฒนาโมเดลการวัดความพร้อมการสอบออนไลน์ของนักศึกษาระดับปริญญาตรีในสถาบันอุดมศึกษาทางไกลระบบเปิด ผู้วิจัยได้นำผลการศึกษาของ Khairuddin, Arif, and Khairuddin (2020) ได้สำรวจความพร้อมเบื้องต้นในการเรียนการสอนออนไลน์ทางไกลของนักศึกษาทั้ง 6 ด้าน ได้แก่ ความพร้อมของเทคโนโลยี การใช้เทคโนโลยี ความเชื่อมั่นในตนเอง การยอมรับ การเรียนรู้ด้วยตนเอง และการฝึกอบรม มาศึกษาต่อยอด โดยปรับใช้ในการพัฒนาโมเดลการวัดความพร้อมการสอบออนไลน์ เนื่องจากศึกษาในบริบทของการศึกษาทางไกล ซึ่งคล้ายกับบริบทของ

สถาบันอุดมศึกษาทางไกลระบบเปิดของไทย และความพร้อมทั้ง 6 ด้านเป็นการเตรียมความพร้อมที่ดีที่สุดสำหรับการเรียนออนไลน์ทางไกลของนักศึกษา

1.4 นิยามเชิงปฏิบัติการ

ความพร้อมการสอบออนไลน์ หมายถึง สภาพความพร้อมด้านจิตใจ ความรู้ความสามารถ ประสบการณ์ใช้เทคโนโลยี รวมถึงอุปกรณ์ที่เอื้ออำนวยให้สามารถทำกิจกรรมต่าง ๆ ในการสอบออนไลน์ได้สำเร็จ ประกอบด้วย 6 ด้าน ดังนี้

ความพร้อมของเทคโนโลยีในการสอบออนไลน์ หมายถึง การที่นักศึกษามีความพร้อมด้านอุปกรณ์ที่ใช้ในการสอบออนไลน์ และมีสภาพพร้อมใช้งาน ประกอบด้วย คอมพิวเตอร์แบบตั้งโต๊ะหรือโน้ตบุ๊กที่มีกล้อง ระบบเสียงที่มีสภาพพร้อมใช้งาน และมีการติดตั้งเบราว์เซอร์ที่จำเป็น รวมถึงการมีอินเทอร์เน็ตบ้านหรือสัญญาณไวไฟที่สามารถเชื่อมต่อกับคอมพิวเตอร์ที่มีความเสถียร พร้อมทั้งจะดำเนินการสอบออนไลน์ให้บรรลุผลสำเร็จ

ความสามารถใช้เทคโนโลยีเพื่อเตรียมพร้อมในการสอบออนไลน์ หมายถึง ความสามารถในการใช้เทคโนโลยีของนักศึกษาที่ช่วยให้นักศึกษาสามารถสอบออนไลน์ได้ เช่น ความสามารถในการถ่ายภาพ ถ่ายวิดีโอ อัปโหลดไฟล์รูปภาพ การใช้เครื่องมือในการติดต่อสื่อสารระหว่างสอบ

ความเชื่อมั่นในตนเองในการสอบออนไลน์ หมายถึง คุณลักษณะในตัวเองของนักศึกษาที่แสดงให้เห็นถึงความคิด ความสามารถตัดสินใจ ความกล้า ความมั่นใจว่าตนเองมีความสามารถทำสิ่งต่าง ๆ เกี่ยวกับการสอบออนไลน์ประสบความสำเร็จได้ แม้จะมีอุปสรรคก็ไม่ท้อถอย รู้สึกดีกับการสอบออนไลน์ รู้สึกไม่กังวลเมื่อเผชิญกับเหตุการณ์หรือปัญหาที่เกิดขึ้นขณะสอบออนไลน์ และมั่นใจว่าจะสามารถแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นได้

การยอมรับการสอบออนไลน์ หมายถึง การที่นักศึกษารับรู้ในความง่าย ความสะดวก ความรวดเร็วของการใช้งาน และประสิทธิภาพของระบบสอบออนไลน์ รวมทั้งเห็นคุณค่า และประโยชน์ของการสอบออนไลน์

การเรียนรู้ด้วยตนเองเพื่อเตรียมพร้อมในการสอบออนไลน์ หมายถึง การที่นักศึกษามีความอยากรู้ อยากรู้อเห็น มีการแสวงหาความรู้จากแหล่งต่าง ๆ และมีแรงจูงใจที่จะเรียนรู้เกี่ยวกับการสอบออนไลน์ด้วยตนเอง โดยไม่ต้องพึ่งพาผู้อื่น หากไม่เข้าใจหรือทำอะไรไม่ได้ระหว่างสอบออนไลน์จะพยายามศึกษาหรือแก้ปัญหาด้วยตนเอง และจะขอความช่วยเหลือจากผู้เกี่ยวข้องเมื่อจำเป็นหรือไม่สามารถแก้ปัญหาที่ตนเองได้

การฝึกอบรมเพื่อเตรียมพร้อมในการสอบออนไลน์ หมายถึง การที่นักศึกษาได้เพิ่มพูนความรู้ และทักษะเกี่ยวกับการสอบออนไลน์ จากการศึกษาคลิปวิดีโอหรือฟังคำแนะนำต่าง ๆ เกี่ยวกับการสอบออนไลน์ ฝึกทักษะการใช้เทคโนโลยี การเข้าทดสอบออนไลน์ตามอัธยาศัย และเข้าทดลองการใช้ระบบสอบออนไลน์เสมือนการสอบออนไลน์ เพื่อให้ นักศึกษาสามารถสอบออนไลน์ได้

1.5 ประโยชน์ที่ได้รับ

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัยมีดังนี้

1. ได้โมเดลการวัดความพร้อมการสอบออนไลน์ที่มีองค์ประกอบ และตัวบ่งชี้ที่เหมาะสม เพื่อให้สถาบันอุดมศึกษาทางไกลระบบเปิดนำไปใช้วัดความพร้อมการสอบออนไลน์ว่านักศึกษาระดับปริญญาตรีมีความพร้อมการสอบออนไลน์มากน้อยเพียงใด ซึ่งช่วยให้ทราบว่านักศึกษามีความพร้อมในเรื่องใด หรือไม่พร้อมในเรื่องใด

2. ได้สารสนเทศระดับความพร้อมการสอบออนไลน์ของนักศึกษาระดับปริญญาตรี ในสถาบันอุดมศึกษาทางไกลระบบเปิด อันนำไปสู่การปรับปรุง และประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสำหรับการจัดการสอบออนไลน์อย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อให้ นักศึกษาสามารถเข้าถึงการสอบได้เท่าเทียมกันทุกคน ทุกเพศ ทุกวัย และทุกที่